

Mart 2018 • Sayı: 135 • 6 TL

Meraklı Minik

Erken Çocukluk Dönemi İçin Aylık Bilim Dergisi

Oğlaklar Oyun Oynuyor

Derginizle birlikte...

Keçi
Eşleme Kartları

Oğlak
Posterleri

Parmak
Kuklaları

Keçi
Dominosu

Rengârenk
Çıkartmalar

3+ yaş

Sevgili Çocuklar,

Bu ay dergimizin kapağında oğlaklar var. Ülkemizdeki keçiler genellikle ilkbahar aylarında yavruluyor. Biz de bu nedenle ilkbahar mevsiminin bu ilk ayını keçilere ayırdık. Dergimizin sayfalarında ve eklerinde bol bol keçi ve oğlak göreceksiniz. Keçilerin çok iyi tırmadıklarından, sürü hâlinde yaşadıklarından, nasıl beslendiklerinden, kıllarının çeşitli giysiler ve eşyalar üretmek için kullanıldığından söz eden yazılar ve etkinlikler hazırladık. 13 ve 14. sayfalarda yer verdiğimiz mini kitap için Çok Merak Ediyorum köşesine gönderdiğiniz soruların birinden esinlendik. Mini kitapta koyunlarla keçilerin benzerliklerini ve farklılıklarını anlattık. Her zaman olduğu gibi bu sayıda da dergimizle birlikte çeşitli ekler veriyoruz. Keçi dominosu, oğlak posterleri ve parmak kuklaları gibi. Keçi, koyun, oğlak ya da kuzularla henüz tanışmadıysanız bu ilbaharda sizin de onlarla tanışmanızı umuyoruz.

Bilge Nur Pembegül

"Benim manevi mirasım ilim ve aklıdır" Mustafa Kemal Atatürk

Sahibi

TÜBİTAK Adına Başkan
Prof. Dr. Hasan Mandal

Genel Yayın Yönetmeni Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Duran Akca
duran.akca@tubitak.gov.tr

Yayın Yönetmeni

Bilge Nur Pembegül
bilge.karagoz@tubitak.gov.tr

Yayın Danışma Kurulu

Doç. Dr. İlker Murat Ar
Dr. Lütfiye Aydın
Bekir Çengelci
Yrd. Doç. Dr. Engin Kapkın
Prof. Dr. Elif Nursel Özmert
Yrd. Doç. Dr. Elçin Yazıcı
Doç. Dr. Arzu İpek Yükselen

Editör

Aslı Zülal
asli.zulal@tubitak.gov.tr

Redaksiyon

Özlem Özbal
ozlem.ozbal@tubitak.gov.tr

Araştırma ve Yazı Grubu

F. Kübra Gökdemir
kubra.gokdemir@tubitak.gov.tr
Gülnihal Mert
gulnihal.ergen@tubitak.gov.tr
Meltem Yenil Coşkun
meltem.coskun@tubitak.gov.tr

Grafik Tasarım

Fulya Koçak
fulya.kocak@tubitak.gov.tr

Çizer

Pınar Büyükgöral
pinar.buyukgoral@tubitak.gov.tr

Video-Animasyon-Web

Selim Özden
selim.ozden@tubitak.gov.tr

İdari Hizmetler

Mehmet Akif Şenyıl
mehmet.senyil@tubitak.gov.tr

Mali Yönetmen

Kemal Tan
kemal.tan@tubitak.gov.tr

İletişim Bilgileri

Meraklı Minik Dergisi
Akay Caddesi No: 6
06420 Bakanlıklar / Ankara
Tel (312) 298 95 61 (Yazı İşleri)
Faks (312) 428 32 40 (Yazı İşleri)
İnternet www.merakliminik.tubitak.gov.tr
e-posta merakli.minik@tubitak.gov.tr

Abone İlişkileri

<https://www.tubitakdergileri.com.tr/>
abone@tubitak.gov.tr
Tel (312) 222 83 99

ISSN 977-1307-1998

Fiyatı 6 TL

Baskı

PROMAT Basım Yayın San. ve
Tic. A.Ş.

<http://www.promat.com.tr/>

Tel (212) 622 63 63

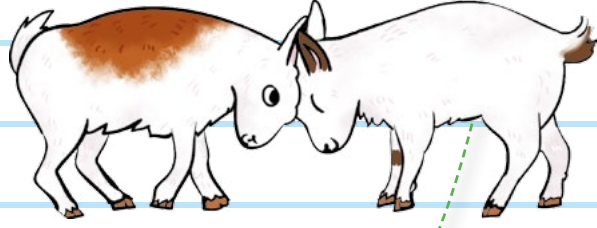
Baskı Tarihi: 24.02.2018

Dağıtım

Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
<http://www.tdp.com.tr>

Her ayın 1'inde çıkar.

İçindekiler

2

Oğlaklar Oyun Oynuyor

6

Keçilerle Oğlaklar Çiftliğe Dönüyor

8

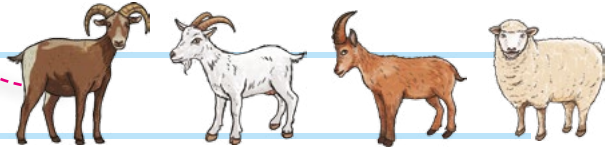
Keçilerin İlginç Özellikleri

11

Keçili Koyunlu Bulmaca

12

Oğlaklar Çok Hızlı Büyür

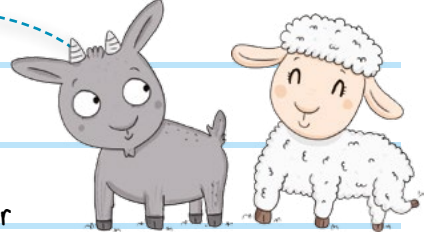

14

Bir Anne Keçi, Bir Oğlak...

15

Keçiler ve Koyunlar

17

Keçilerin Arasında Bir Koyun Var

18

Koyunlar ve Keçiler Birlikte Otluyor

20

Keçilerin Kollarından Neler Yapılır?

23

Hangi İplikle Hangi Çorap Örülüyor?

24

Bu Hayvanların Kollarından Yararlanıyoruz

26

Çok Merak Ediyorum

28

Haydi Mutfığa

30

Küçük Eller İşbaşında

32

Kitap... Oyun... Öneri...

Kapak çizimi: Göksu Karaca

2

11

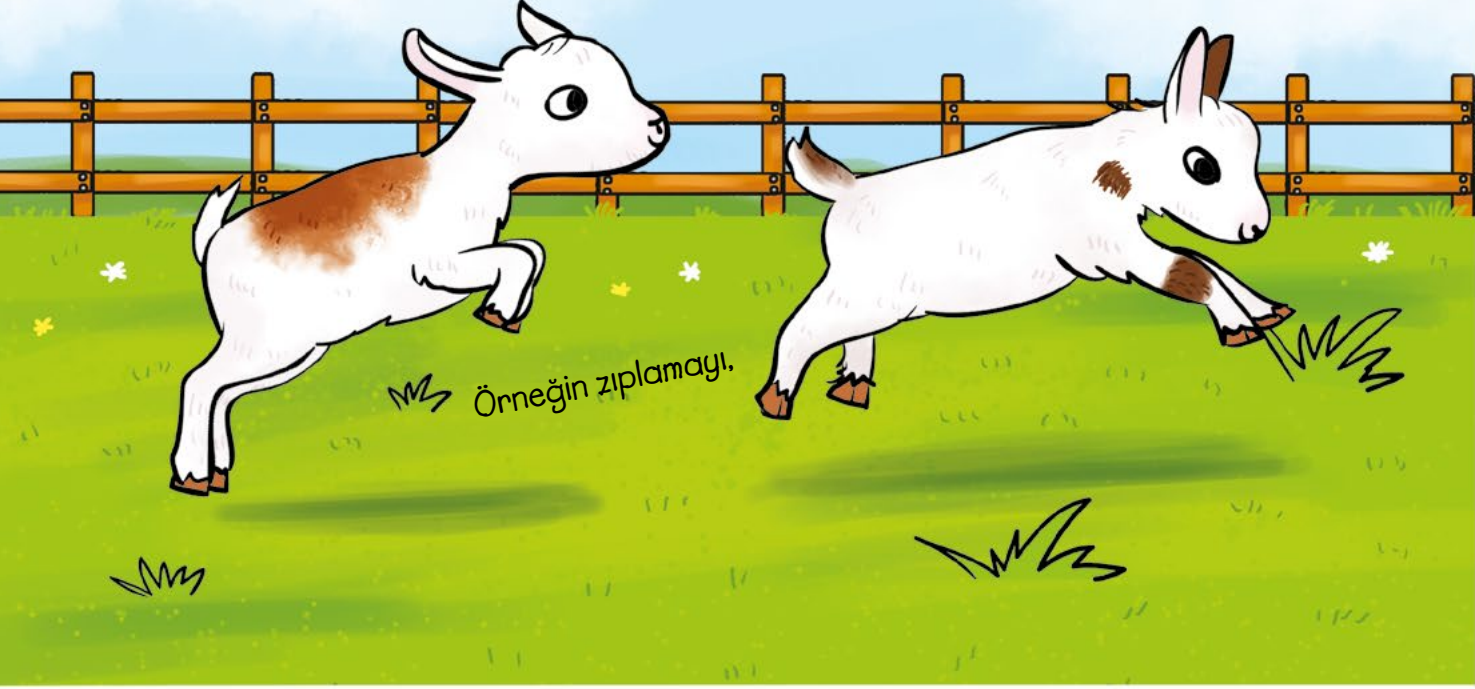
15

20

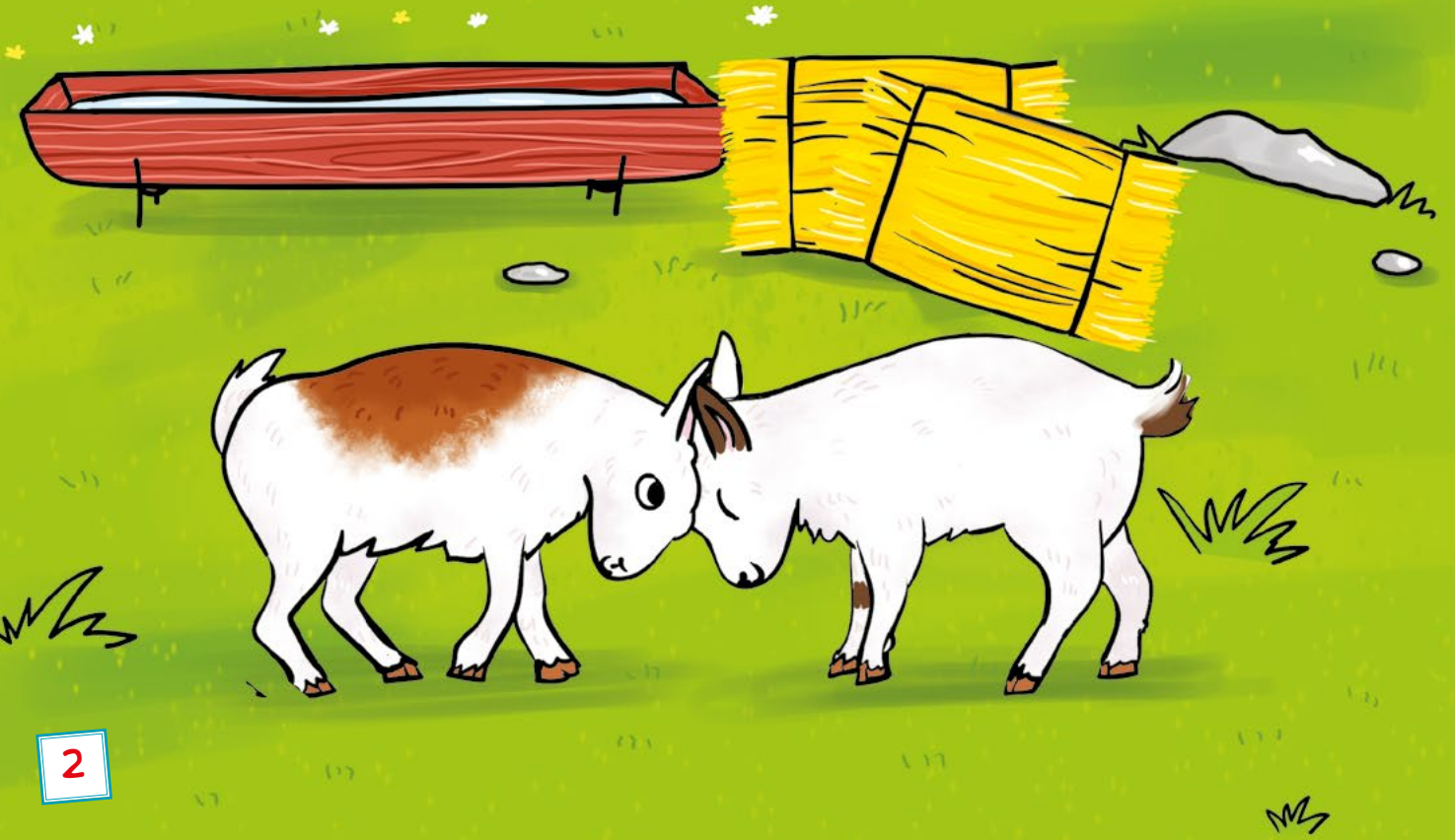
Oğlaklar Oyun Oynuyor

Keçinin yavrusuna oğlak denir.

Oğlaklar birçok şeyi oyun oynayarak öğrenir.

...ve birbirlerine tos vurmayı.

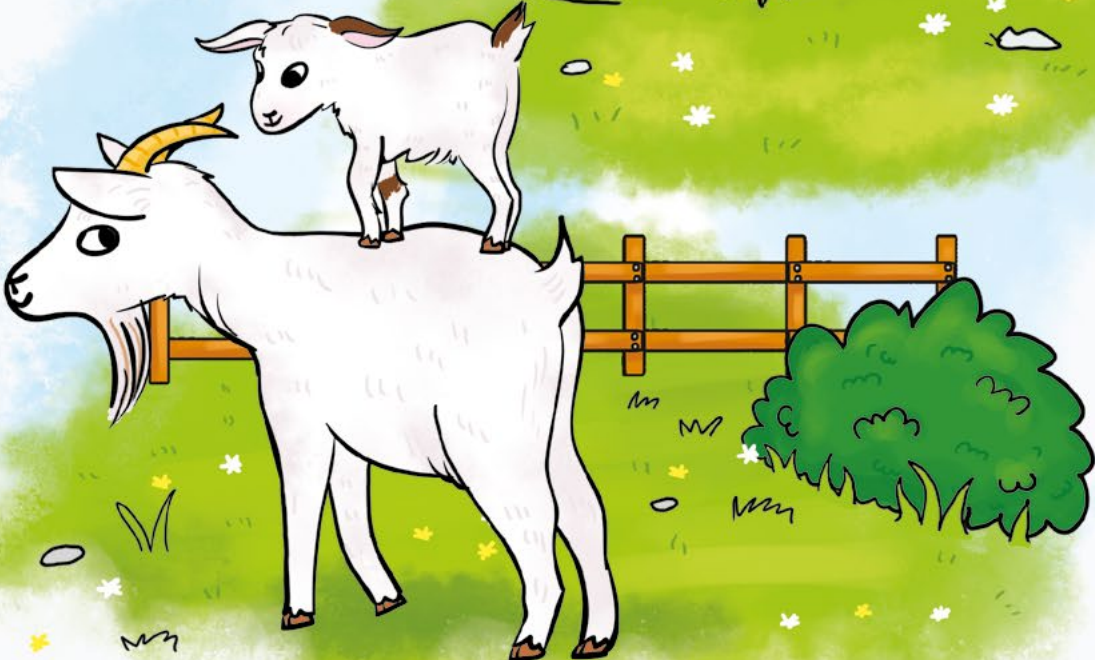

Oyun oynayarak çevrelerini tanırlar. Hemen her şeyin üzerine tırmanmayı denerler.

Kayaların.

...yan yatmış ağaçların.

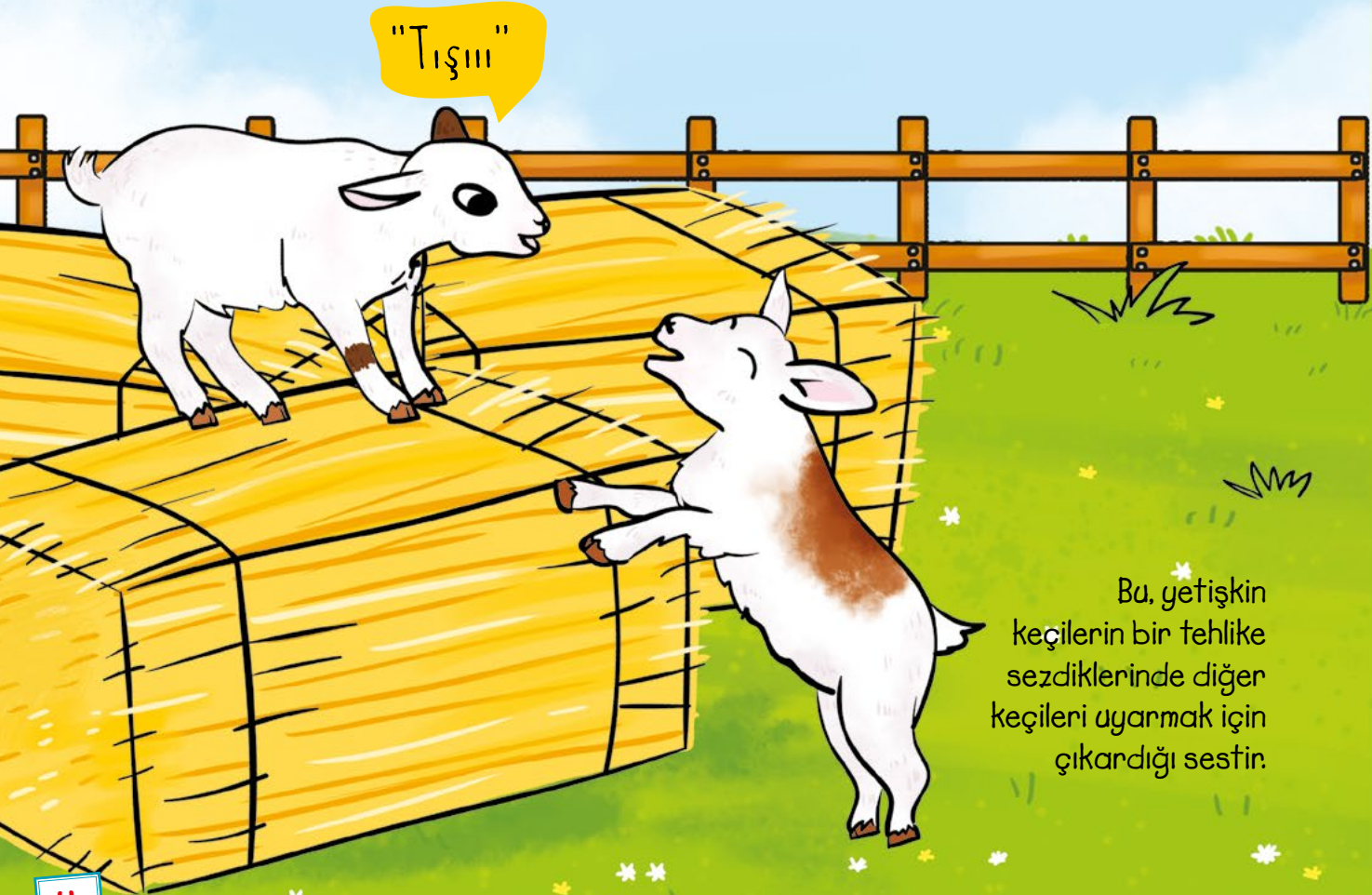
...hatta annelerinin üzerine tırmanırlar.

Merak ettikleri şeylere dillerini ve dudaklarını değdirirler.
Tıpkı bebekler gibi.

Yetişkin keçilerin çıkardığı sesleri tekrarlarlar. Örneğin oyun oynarken sık sık hapşırığa benzer bir ses çıkarırlar.

Bu, yetişkin
keçilerin bir tehlike
sezdiklerinde diğer
keçileri uyarmak için
çıkardığı sestir.

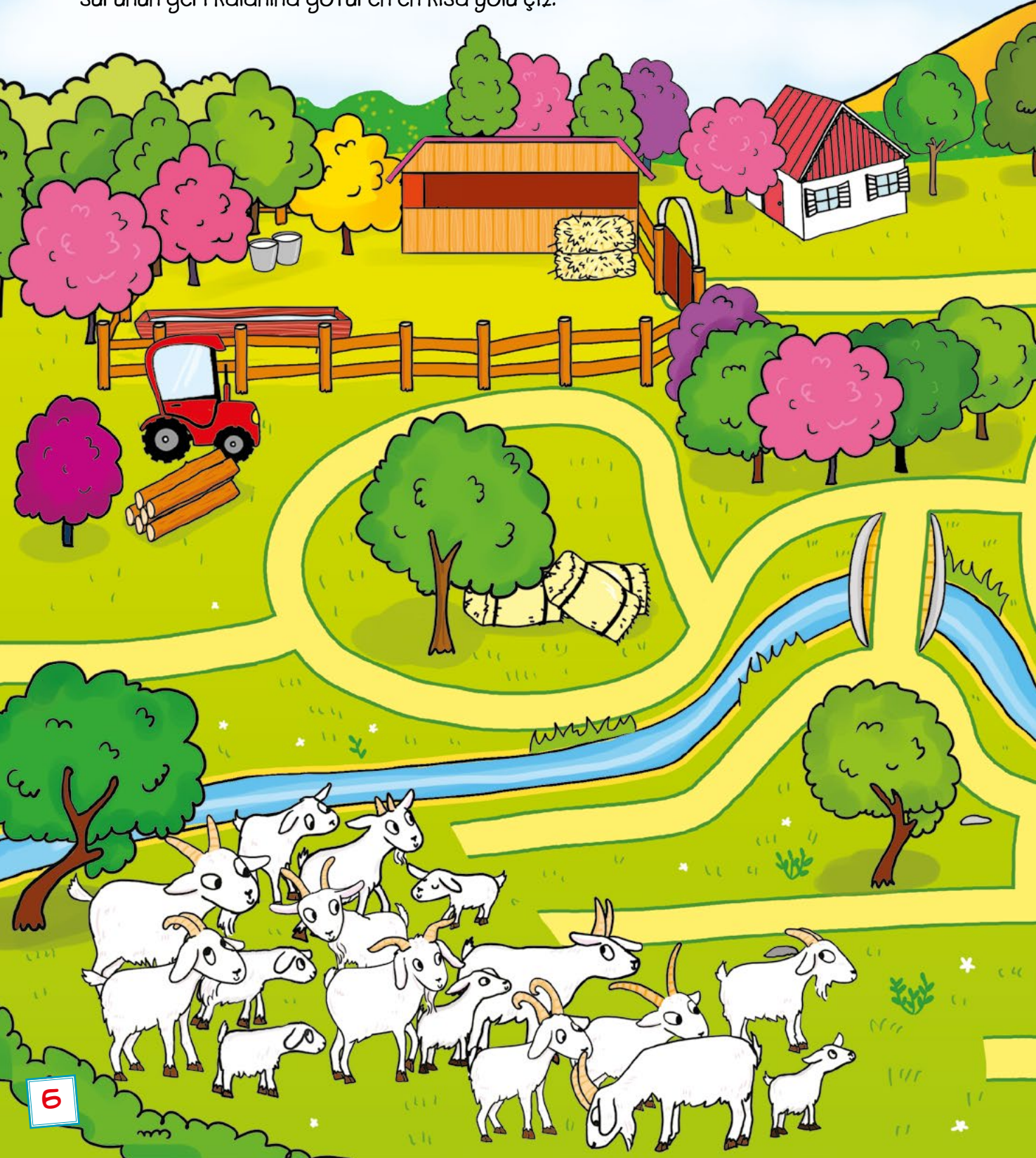
Oğlaklar sürüyle birlikte
yaşamayı,

...otları ve filizleri yemeyi...

...ve su içmeyi de yetişkin
keçilerden öğrenin.

Keçilerle Oğlaklar Çiftliğe Dönüyor

Keçiler ve oğlaklar bütün gün otlakta dolaşıp taze otlardan, yapraklardan yemiş. Şimdi çiftliğe geri dönme zamanı. Çiftliğin sahibi onları götürmeye gelmiş. Bazıları çiftlik sahibinin yanında toplanmış bile. Diğer keçilerle oğlakların da onlara katılmasına yardım eder misin? Haydi önce eline bir kalem al. Sonra keçilerle oğlakları sürünün geri kalanına götüren en kısa yolu çiz.

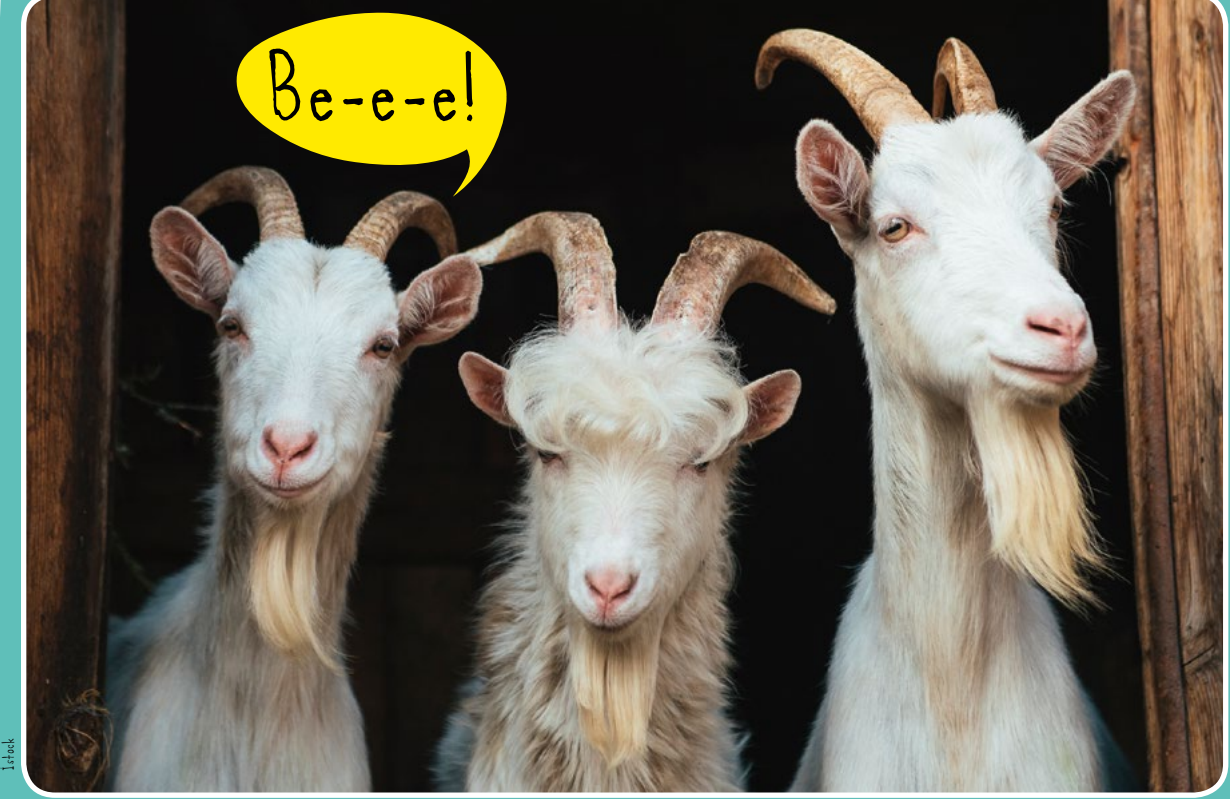

Keçilerin ilginç Özellikleri

Keçilerin en sevdiği yiyecekler hangileridir? Keçiler birbirlerini tanır mı?
Keçiler her yere tırmanabilir mi?.. İşte keçilerin bazı ilginç özellikleri...

Be-e-e!

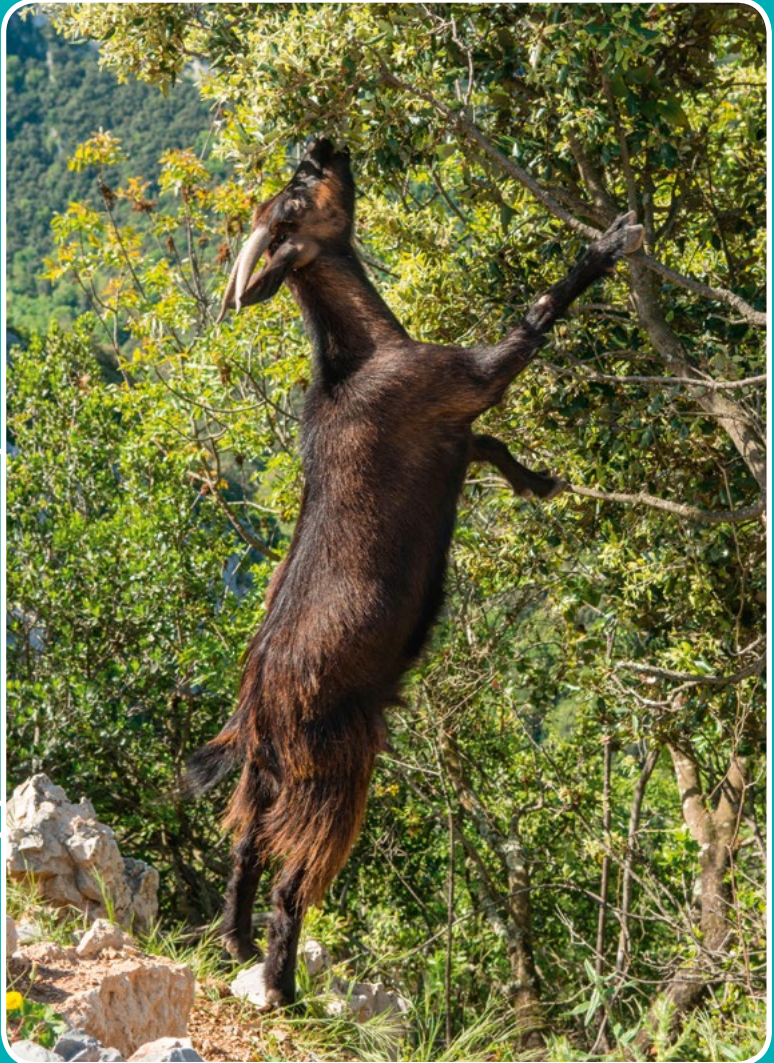
Biliyor musun, bir keçi sürüsündeki keçilerin hepsi birbirini tanır.

Keçiler
otları, ağaç
ve çalılarının
yapraklarını
yemeyi çok
sever.

Bazen lezzetli
otlara ya da
yapraklara
ulaşmak için
arka ayaklarının
üzerine kalkarlar.

Keçinin
erkeğine
teke denir.

Bütün keçiler
çok iyi tırmanır.

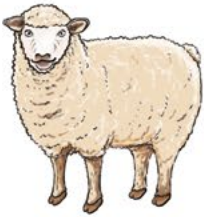

Birçok hayvanın çıkamayacağı
kayalık yerlerde hopluya zıplaya
dolaşabilirler.

Keçili Koyunlu Bulmaca

Aşağıda bir bulmaca var. Bu bulmacayı dört farklı keçi ve koyun resmiyle hazırladık. Bulmacayı çözmek için dergimizin ekindeki çıkartmaları kullanman gerekiyor. Haydi çıkartmaları boş yerlere yapıştırarak bulmacayı çöz. Bunu yaparken dikkat edeceğin kurallar şöyle:

1. Her satırda her resimden yalnızca bir tane olsun.
2. Her sütunda her resimden yalnızca bir tane olsun.

Oğlaklar Çok Hızlı Büyür

Burada annesiyle birlikte gördüğün minik oğlak daha yeni doğmuş. Ayağa kalkmaya çalışıyor.

Bütün oğlaklar doğduktan çok kısa bir süre sonra ayakta durmaya ve yürümeye başlar.

Kısa bir süre sonra da koşmaya ve zıplamaya başlarlar. Tıpkı buradaki oğlak gibi. Bu fotoğrafta gördüğün oğlak henüz üç günlük.

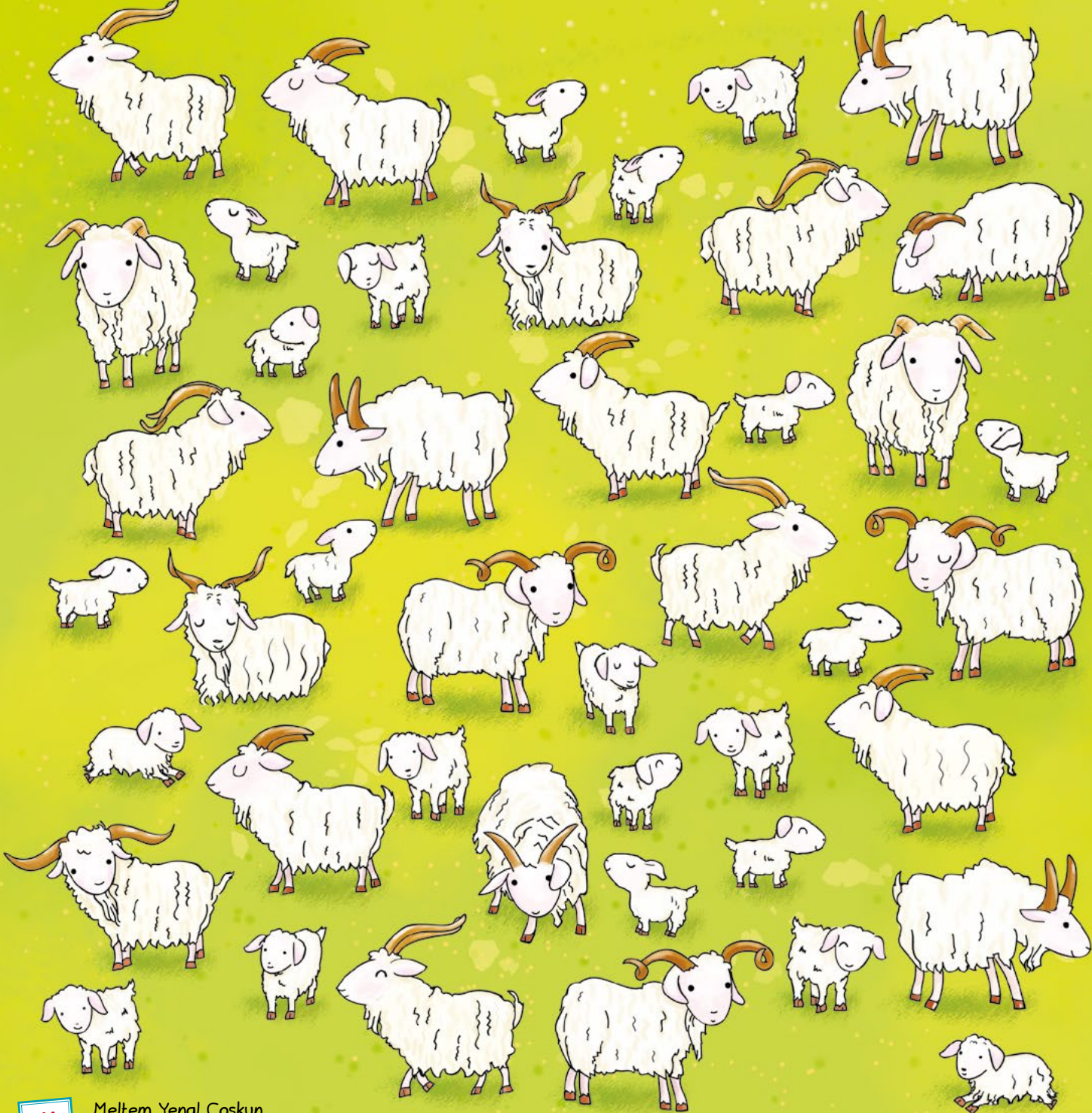

Bütün bunları yapabilmek, büyümek ve güçlenmek içinse bol bol süt içerler.

Bir Anne Keçi, Bir Oğlak...

Bu sayfada bir sürü keçi görüyorsun. Anne keçiler ve onların yavruları olan oğlaklar... Haydi sol üst köşedeki anne keçiden başlayarak hemen altındaki oğlağa geç. Sonra oğlağın çevresindeki diğer anne keçilerden birine. Sonra da o anne keçinin bitişiğindeki bir başka oğlağa. Bu şekilde bir anne keçi, bir oğlak, bir anne keçi, bir oğlak sırasını takip ederek ilerle. Her adımda birden fazla yol olabilir. Sen kendi seçimini yap. Yeter ki en sonunda sağ alt köşedeki oğlağa ulaş.

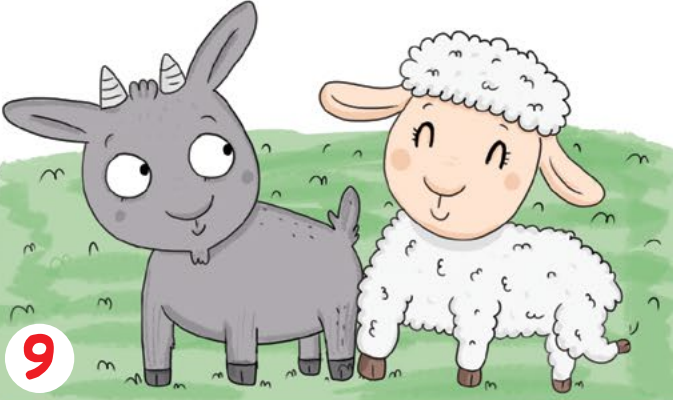

Meraklı Minik

Keçiler ve Koyunlar

Meltem Yenal Coşkun
Çizim: İrma Zmiric Çetinkaya

Keçilerin yavrusuna oğlak,
koyunların yavrusuna kuzu denir.

9

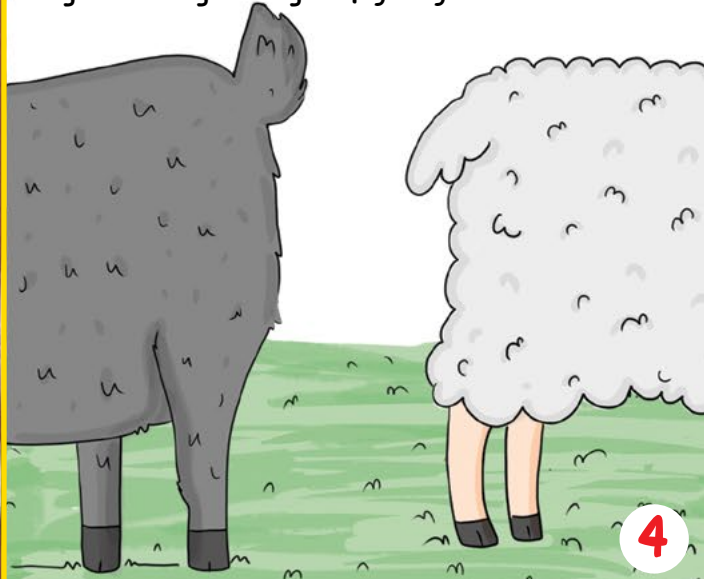
Koyunlar da keçiler de
memelidir. Yavrularını
sütle beslerler.
Tıpkı insanlar gibi!

2

Koyunlar çoğunlukla otlarla beslenir.
Keçilerse bitkilerin taze filizlerini, dal
ve yapraklarını yemeyi sever.

Keçilerin kuyrukları yukarı doğru olur.
Koyunların kuyruklarıysa aşağı doğrudur.

4

7

Keçilerle koyunları birbirlerine çok benzetebilirsin. Ama farklı özellikleri de vardır.

Oğlaklar ve kuzular doğduktan kısa süre sonra annelerini takip etmeye başlar.

Koyunların genellikle erkekleri boynuzlu olur. Keçilerinse genellikle dişileri de erkekleri de boynuzludur.

Koyunlar da keçiler de genellikle yılda bir ya da iki yavru doğurur.

Keçiler dik yamaçlara ve kayalıklara rahatça tırmanabilir. Zıplaya zıplaya uçurum kenarlarında dolaşabilirler.

Koyunlarsa daha çok düzlüklerde gezinir.

Keçilerin Arasında Bir Koyun Var

Burada bir keçi sürüsü görüyorsun. Dikkatli bakarsan keçilerin arasında bir de koyun olduğunu göreceksin. Haydi o koyunu bul.

Koyunlar ve Keçiler Birlikte Otluyor

Bu resimde gördüğün sürüde hem koyunlar hem keçiler var.
Keçiler bitkilerin dallarını ve yapraklarını yiyor, koyunlarsa
lezzetli otlarla karınlarını doyuruyor.

Sürünün çobanı
bir ağacın altında
dinleniyor.
Çobanı bulup
gösterebilir misin?

Sürüyü koruyan iki de çoban köpeği var.
Onları bulabilir misin?

Bu sürüde kaç
oğlak var?

Haydi önce kahverengi keçileri say, sonra da aşağıdaki
şekilde kahverengi keçi resmini bul. Bu resmin yanındaki
kutucuklardan kahverengi keçilerin sayısı kadarını boya.
Sonra da aynıısını siyahlı beyazlı keçiler, siyah keçiler ve
koyunlar için yap.

Keçilerin Kollarından Neler Yapılır?

Bazı keçiler kolları için yetiştirilir. Örneğin Ankara keçileri. Ankara keçilerinin kollarından iplik üretilir. Bu ipliklerle de çeşit çeşit giysiler, battaniyeler, kilimler yapılır.

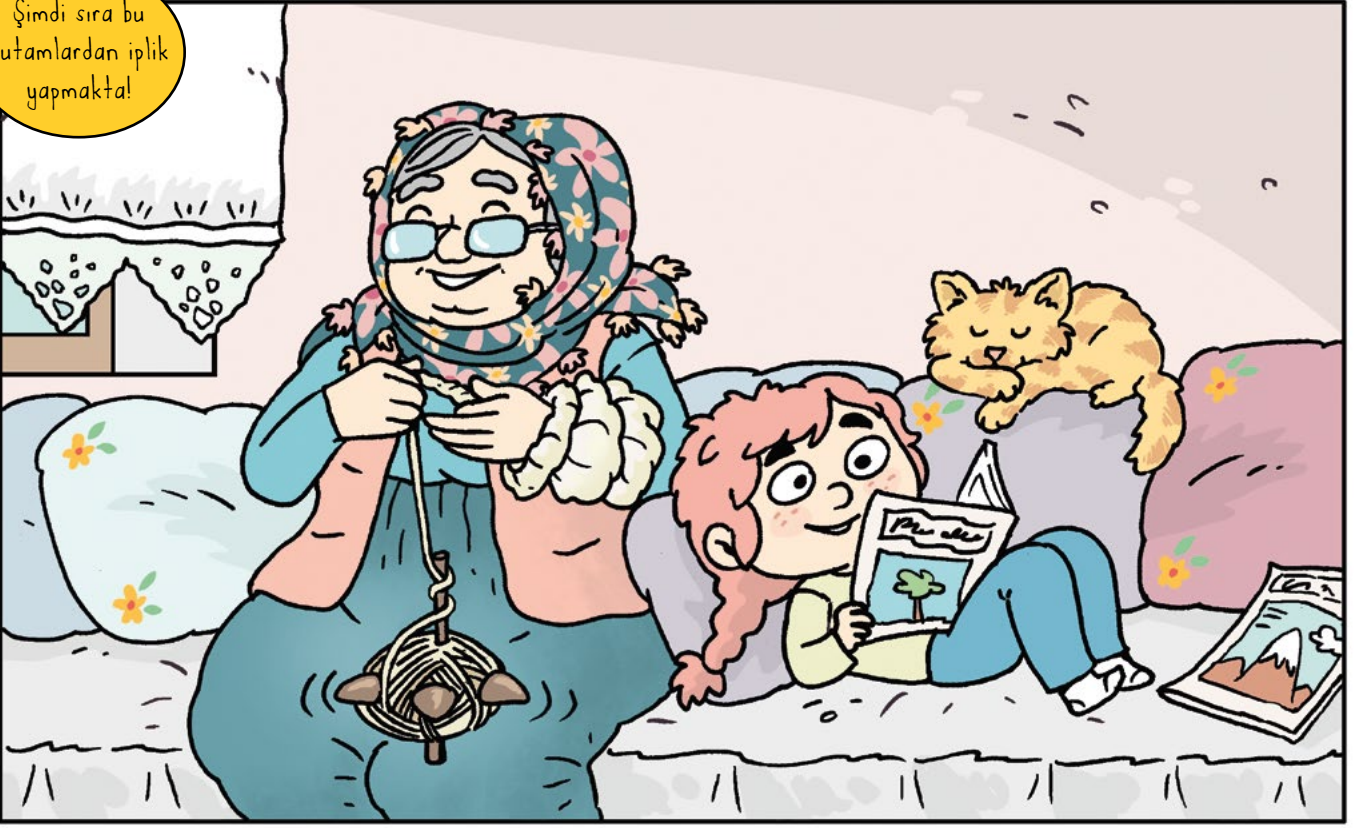

Önce keçiler kırkılır, yani kolları kesilir.

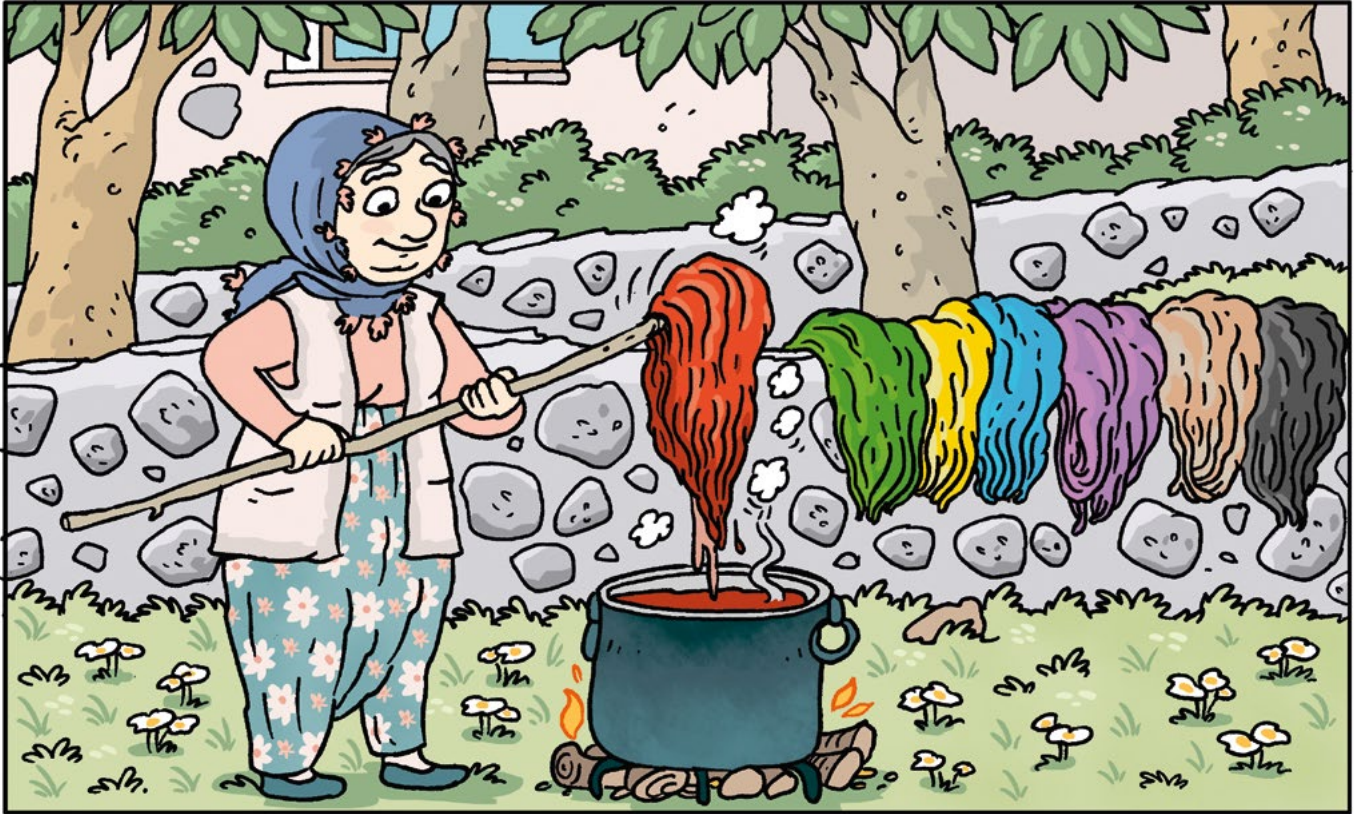

Kesilen kollar yıkanır ve kurutulur. Sonra da özel bir tarakla taranır ve düzgün tutamlar hâline getirilir.

Şimdi sıra bu
tutamlardan iplik
yapmakta!

İplik yapmak için kirmen denilen bir alet kullanılabilir. Kirmen sürekli döndürülerek kıl tutamları bükülür ve iplik hâline getirilir.

Elde edilen iplikler bitkilere elde edilen boyalarla farklı renklere boyanabilir.

Bu ipliklerle örgü örülebilir.

Kumaş, battaniye ve kilim
gibi başka şeyler de
üretilebilir.

Hangi İplikle Hangi Çorap Örülüyor?

Tiftikli köyündeki nineler çorap örüyor. Ama oğlaklardan biri oynarken yumakların iplikleri birbirine dolaştı. Acaba hangi yumakla hangi çorap örülüyor? Bunu bulmak için iplikleri takip et.

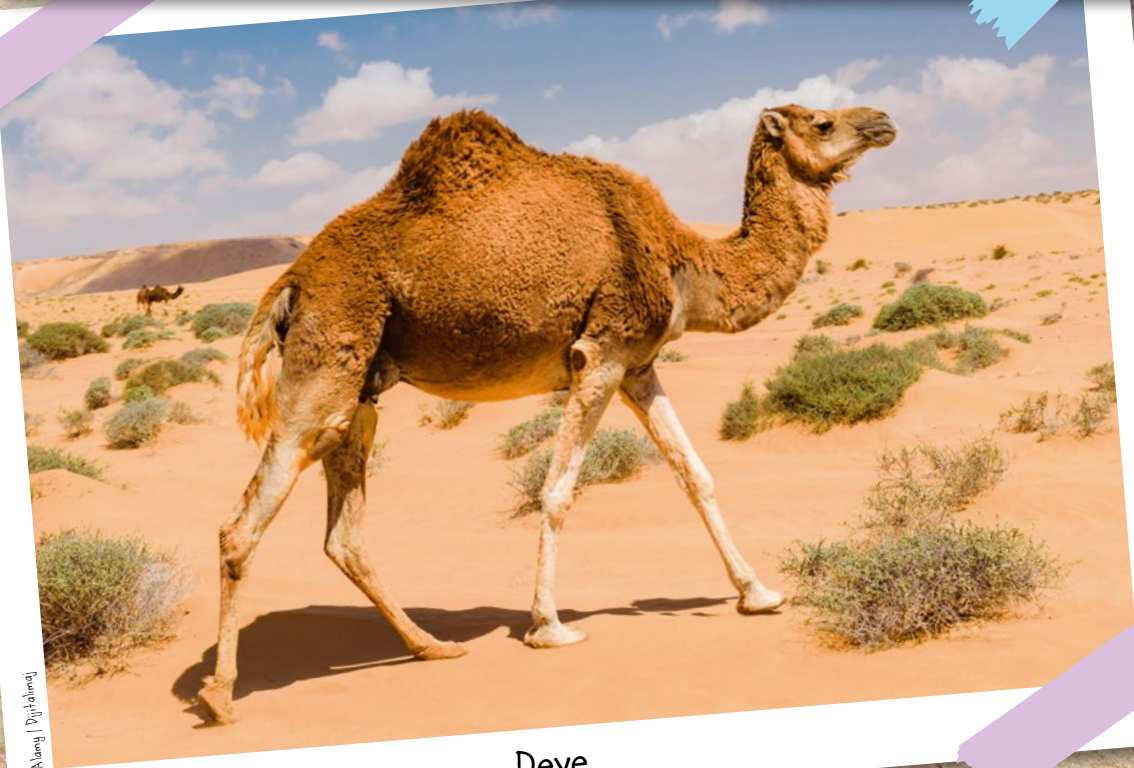

Bu Hayvanların Kollarından Yararlanıyoruz

Keçilerden başka hayvanların da kollarından giysi ve eşya yapılabilir. Kazak, çorap, atkı gibi bizi sıcak tutan giysiler ya da kilimler ve battaniyeler... İşte kollarından yararlandığımız hayvanlardan bazıları.

Koyun

Deve

Getty Images

Yak

Alamy / Digitalart

Alpaka

Çok Merak Ediyorum

Koyunlar kolları kesilince nasıl yeniden kıl çıkarıyor?

Zeynep Ada Bayram - 4,5 yaş - Antalya

Koyun, keçi, kedi, köpek gibi pek çok hayvanın vücudu kıllarla kaplıdır. Onlarınki kadar çok olmasa da bizim vücudumuz da öyledir. Kafamız, bacaklarımız, kollarımız hep kıllarla doludur... Ancak kılların belirli bir ömrü vardır. Yani bir süre sonra kıllar dökülür. Yerlerine de yenileri çıkar. Ama dökülene kadar uzamaya devam ederler. Bu, koyunların kolları için de geçerlidir. Farklı amaçlarla kullanılmak üzere kesilen kılları yine uzar. Bunu daha iyi anlamak için saçlarının nasıl uzadığını düşünebilirsin. Saçlarının uzunluğu en son kestirdiğinde ne kadardı, şimdi ne kadar?

Sorularınızı bekliyoruz!

Papatya, gelincik gibi kır çiçekleriyle ilgili merak ettiğiniz soruları 15 Nisan'a kadar bize gönderin. Bu sorulardan birini ya da birkaçını Mayıs 2018 sayımızda yanıtlayalım. Adınızı, soyadınızı, yaşınızı ve yaşadığınız ili yazmayı unutmayın.

İşte adreslerimiz:

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi

"Çok Merak Ediyorum" Köşesi

Akay Caddesi No: 6 06420 Bakanlıklar / Ankara

e-posta: merakli.minik@tubitak.gov.tr

www.merakliminik.tubitak.gov.tr/form/cok-merak-ediyorum

Haydi
Mutfağa

Gözlemeden Keçi

Malzeme

- Yarım yufka
- 1 kâse kadar tel peynir
- 1 kırmızı biber
- 1 siyah zeytin

Bu sayfadaki
etkinlik
yetişkinlerle
birlikte
yapılmalıdır.

Yufkayı temiz bir zemine yayın. Kırmızı biberin sivri tarafından dört beş santimetrelilik bir parça kesin. Bu parçayı ve peynirin birazını daha sonra kullanmak için ayırın. Kalan peyniri ve kırmızı biberi ufak ufak doğrayıp karıştırın. Bu karışımı yufkanın ortasına yayın. Yufkanın kenarlarını, bir üçgen oluşacak şekilde katlayın. Üçgenin uzun kenarını rulo şeklinde arkaya kıvrın. Bu kenarın karşısındaki köşeyi de fotoğraftaki gibi arkaya katlayın. Gözlemenin her iki tarafını bir tavada pişirin. Gözlemeyi bir tabağa alın. Zeytini ikiye bölerek keçinin gözlerini yapın. Başta kenara ayırdığınız peynirden keçinin alnındaki kılları ve sakalını yapın. Kenara ayırdığınız biberin de bir parçasını keçinin burnunu yapmak için kullanın. Kalan parçayı da ortadan ikiye bölerek boynuzları yapın. Afiyet olsun.

Küçük Eller İşbaşında

Ocak sayımızda bir koyun ya da keçi maketi yapmanızı istemiştik. İşte maketlerinizle birlikte çektiğiniz fotoğraflarınız. Burada yer veremediğimiz fotoğraflarınızı da internet sitemizde görebilirsiniz. İnternet sitemizin adresi:
<http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr/>

Ada Akın - 4,5 yaş - Muğla

Kerem Buğra Sezgin - 5 yaş - Sinop

Dide Yıldırım - 5 yaş - Çankırı

Metehan Akbelen - 5 yaş - İzmir

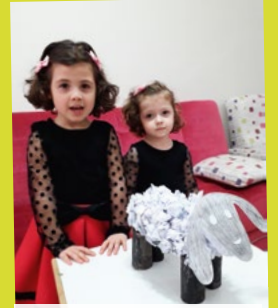
Nupelda Arslan - 6,5 yaş - Bitlis

Servan Atlas Yumusak - 5,5 yaş - Mersin

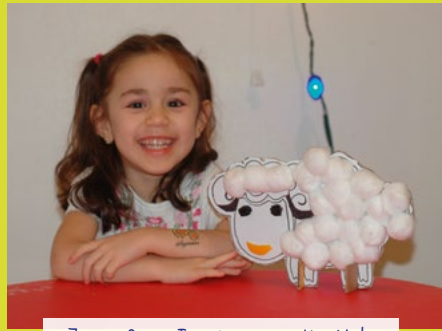
Halime Zeynep Korkmaz - 3 yaş - Aksaray

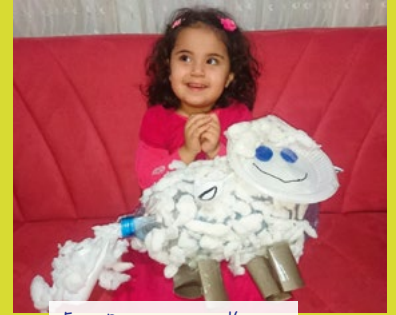
Zeynep (4 yaş) ve Zehra (3 yaş)
Duygulu - Samsun

Yusuf Eren Büyüktas (6 yaş) ve Elif Rengin
Sağlam (5 yaş) - Batman

Zeynep Semra Turgut - 5 yaş - New York

Esmâ Duran - 4 yaş - Kayseri

Zeynep Su Dursun - 6 yaş - Malatya

Doğa Çetiner - 6 yaş - Bursa

Meryem Elif Uz - 4,5 yaş - Isparta

İnci Yavaş - 2,5 yaş - Balıkesir

Serdar Antalyalı - 4 yaş - Kütahya

Era (5 yaş) ve Alaz (3 yaş) Buzol - Tekirdağ

Gözde Birbilen - 5 yaş - Gaziantep

Ozan Battaloğlu - 6 yaş - Diyarbakır

Devin Özer - 5 yaş - Edirne

Muhammed Ayberk Hatipoğlu - 6 yaş - Konya

Miray Özdemir - 4 yaş - Kırşehir

Umut Ege Bakan - 4 yaş - Çanakkale

Zeynep Azra Sarıaslan
6,5 yaş - Zonguldak

Bilge Ersöz - 4,5 yaş - Ankara

Öykü Oban - 3 yaş - Manisa

Ebrar (6 yaş) ve Halil Eymen (4 yaş) Çolak - Nevşehir

Elif Aydoğdu - 5 yaş - Elazığ

Ali Yigit Yaşar - 2,5 yaş - İstanbul

Mirza Aslan - 4,5 yaş - Mardin

Mayıs 2018 sayımız için bize doğada kır çiçekleriyle birlikte çekilmiş bir fotoğrafınızı göndermenizi istiyoruz. Fotoğrafınızı gönderirken adınızı, soyadınızı, yaşınızı ve yaşadığınız ili yazmayı unutmayın. Bunun için 15 Nisan'a kadar süreniz var. Adreslerimiz aşağıda:

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi

"Küçük Eller İşbaşında" Köşesi

Akay Caddesi No: 6 06420 Bakanlıklar / ANKARA

e-posta: merakli.minik@tubitak.gov.tr

www.merakliminik.tubitak.gov.tr/kucuk-eller

Kitap...

Oyun...

Öneri...

Keçi Dominosu

Bu sayımızda sizin için keçi dominosu hazırladık. Bu dominonun kartlarında keçi resimleri var. Dominoyu oynamak için önce dergimizin ekinde verdiğimiz yirmi sekiz domino kartını kartonlardan ayırın.

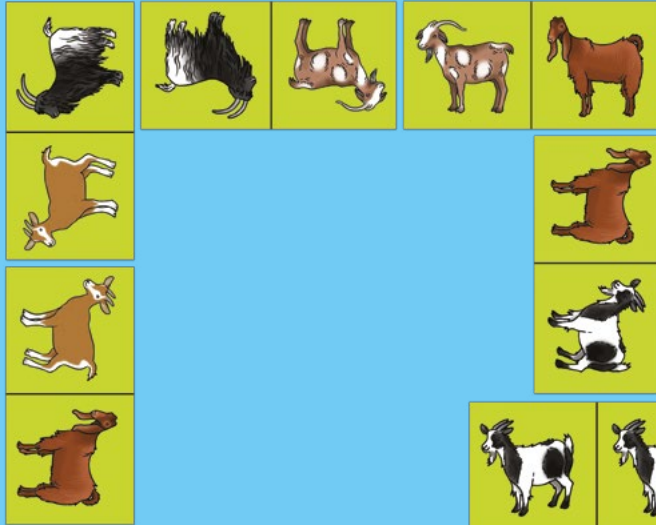
- Keçi dominosu iki, üç ya da dört kişiyle oynanır.
- Domino kartları karıştırılır. Üzerinde keçi resmi bulunan yüzleri alta bakacak şekilde üst üste yere koyulur.
- Oyun iki kişiyle oynanacaksa her oyuncu yedişer kart alır. Üç ya da dört kişiyle oynanacaksa oyuncular beşer kart alır. Artan kartlar her oyuncunun ulaşabileceği bir yere koyulur.
- Oyuna kimin başlayacağına karar verilir.
- İlk oyuncu elindeki kartlardan birini, üzerinde keçi resmi bulunan yüzü üstte gelecek şekilde ortaya koyar. Sıra sonraki oyuncuya geçer.
- Sırası gelen oyuncu elindeki kartlarda, yerdeki kartta bulunan keçi resimlerinden birinin olup olmadığına bakar. Varsa o kartı, üzerinde aynı keçi resmi olan kartın yanına

- koyar. Bunu yaparken birbiriyle aynı olan keçi resimlerinin bitişik durmasına dikkat eder.
- Bu oyuncunun elindeki kartlarda yerdeki kartın üzerindeki keçi resimlerinden biri yoksa oyuncu yerden bir kart çeker. Çektiği kartta da yerdeki kartta bulunan resimlerle eşleşen bir resim yoksa sıra sonraki oyuncuya geçer.
- Oyun bu şekilde devam eder. İlk iki kart yere koyulduktan sonra yerde bir kart dizisi oluşmaya başlar.
- Bundan sonra sırası gelen her oyuncu, yerdeki kart dizisinin iki ucundaki kartlardan birinin yanına yeni bir kart koymaya çalışır.
- Elindeki kartları ilk bitiren oyuncu oyunu kazanır. Oyuncuların ellerindeki kartlar bitmeden yerden çekilecek kartlar bitebilir. Bu durumda oyun biter ve elinde en az kart kalan oyuncu oyunu kazanır.

Bilge Nur Pembeğül

Çizim: Bengi Genç

Örnek oyun

Oyuna buradan
devam edilebilir.

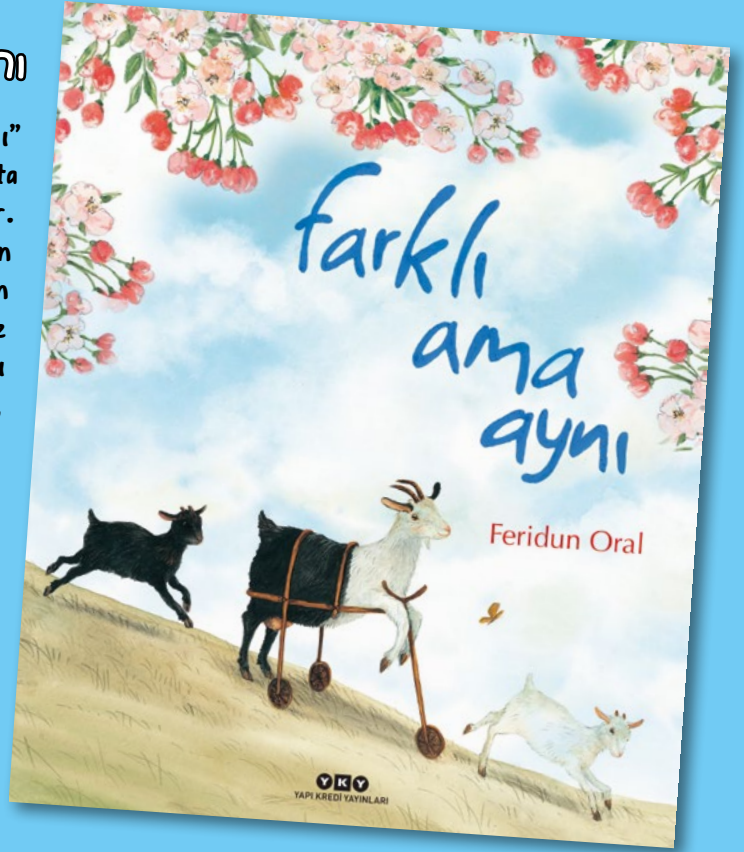
İki tarafında da
aynı keçi resmi olan
kartlar bu şekilde
koyulur.

Oyuna buradan
devam edilebilir.

Farklı Ama Aynı

Bu sayımızda size, "Farklı Ama Aynı" adlı kitabı tanıtmak istiyoruz. Bu kitapta bir çoban ve bir oğlağın öyküsü anlatılıyor. Kitap çobanın sürüsündeki keçilerden birinin yavru olmasıyla başlıyor. Yeni doğan bu yavru, sürüdeki diğer oğlaklardan biraz farklı. Ön bacakları yeterince güçlü olmadığı için yürüyemiyor. Bu nedenle çoban, sürüyle bir yerden bir yere giderken oğlağı heybesinde taşımaya başlıyor. Sonra bir gün çoban oğlağın yürüyebilmesini, hatta koşup oynayabilmesini sağlayacak harika bir buluş yapıyor... Sonrasında olanlar ve oğlağın büyürken yaşadıkları da okuyucuların içini ısıtıyor. Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan bu nefis öyküyü Feridun Oral yazıp resimlemiş.

Gülnihal Mert

Keçi Eşleme Kartları

Bu ay sizler için hazırladığımız kartlarda keçilerle oğlakları oyun oynarken, tırmanırken, beslenirken ya da dinlenirken gösteren dokuz farklı resim var. Bu kartlarla bir eşleme oyunu oynayabilirsiniz. Önce kartları birbirinden ayırıp karıştırın. Resimli yüzleri alta gelecek şekilde yere dizin. Sonra kartları ikiye ikiye açın. Birbirinin eşi olan kartları bulmaya çalışın. Açtığınız iki kart birbirinin eşiye bu kartları bir kenara ayırın. Açtığınız kartlar birbirinin eşi değilse bu kartları tekrar ters çevirip başka iki kart açın. Dilerseniz bu oyunu iki ya da daha fazla oyuncuyla, kartları sırayla açarak da oynayabilirsiniz.

F. Kübra Gökdemir
Çizim: Bilgin Ersözlü

Burası çok
rahatmış!